Total number of pages - 12

CODE : 34T SANS

2024

١

SANSKRIT

Full Marks : 100

Pass Marks : 30

Time : Three hours

The figures in the margin indicate full marks for the questions.

Q. No. 1 carries 1 mark each	1×12	=	12
Q. No. 2 comiss 4 marks cool	4×4	=	16
Q. No. 2 carries 4 marks each	6×1	=	6
Q. No. 3 carries 6 marks	2×3	=	6
Q. No. 4 carries 2 marks each	<u>-</u> 3×1		3
Q. No. 5 carries 3 marks	6+2		
Q. No. 6 (a & b) carries 8 marks	•		8
Q. No. 7 carries 4 marks	4×1	= .	4
Q. No. 8 carries 4 marks	4×1	=	4
Q. No. 9 carries 4 marks	4×1	=	4
Q. No. 10 carries 3 marks	3×1	=	3
	3×2	=	6
Q. No. 11 carries 6 marks	3×1	=	3
Q. No. 12 carries 3 marks	0		U
Q. No. 13 carries 2 marks each	2×2		4
Q. No. 14 carries 1 mark each	1×3	=	3
$\tilde{Q}$. No. 15 carries 1 mark each	1	=	4
Q. No. 16 carries 2 marks each	2×2	=	4
	10×1	=	10
Q. No. 17 carries 10 marks	Tatal	_	100
	Total	_	100

- Answer each of the following questions by writing only the actual correct word as directed : 1×12=12

নিৰ্দেশ অনুসৰি তলৰ প্ৰতিটো প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰত কেৱল প্ৰকৃত আৰু শুদ্ধ শব্দ লিখা ঃ

(a) The 'Raghuvamsam' of Kalidasa contains the description of the lives of ______ kings of Raghu dynasty.

(Fill in the blank)

কালিদাসৰ 'ৰঘুবংশম'ত _____ৰজাৰ জীৱন বৃত্তান্ত বৰ্ণনা কৰা হৈছে। (খালী ঠাই পূৰণ কৰা)

- (b) Find out the 'अव्यय' in the following line : তলৰ বাক্যশাৰীত থকা 'অব্যয়' পদটো বাচি উলিওৱা ঃ ' रत्नाकरं वीक्ष्य मिथ: स जायां'
- (c) Name the suffix found in 'कौन्तेय'.
   'कौन्तेय' পদত থকা প্রত্যয়টো লিখা।
- (d) Fill in the blank :

খালী ঠাই পূৰণ কৰা ঃ

अविनाशि तु _____ येन सर्वमिदं ततम्।

(e) Write one equivalent word of 'वासांसि' in Sanskrit.
 'वासांसि' শব্দটোৰ সংস্কৃতত এটি প্ৰতিশব্দ লিখা।

(f) Name one drama authored by Harshavardhana, other than Nagananda.

হৰ্যবৰ্দ্ধনে লিখা নাগানন্দৰ বাহিৰে এখন নাটকৰ নাম লিখাঁ।

(g) Write the following sentence in correct form : তলৰ বাক্যশাৰী শুদ্ধৰূপত লিখাঁ ঃ

शङ्खचुड/शङ्खचूड गृहाणैतत्।

- (h) Fill in the blank :
   थाली ठाँरे शृबग कबा :
   अहो _____ महासत्वस्य चरितम्।
- (i) What is the name of the work of Dr. Mukunda Madhava Sharma written in Sanskrit language?
   ড° মুকুন্দ মাধৱ শর্মাই সংস্কৃত ভাষাত লিখা গ্রন্থখনৰ নাম লিখাঁ।
- (j) The 'प्रकामकामरूपम्' is a play written by Acharya Manoranjan Shastri.
   (Write Yes or No as the case may be)
   আচার্য্য মনোৰঞ্জন শাস্ত্রীয়ে লিখা 'प्रकामकामरूपम्' এখন নাটক।

(হয় বা নহয়—যিটো প্রযোজ্য সেইটো লিখা)

- (k) How many syllables are there in each quarter (पाद) of the metre 'भुजङ्गप्रयात'?
  - ' भुजङ्गप्रयात' ছন্দটোৰ এটা পাদত কিমানটা বৰ্ণ থাকে?

34T SANS

- Name the author of 'प्रयोग रत्नमालाव्याकरणम्'. (l)'प्रयोग रलमालाव्याकरणम्' व वहक भवाकीव नाम लिथा।
- Translate four of the following taking one from each part : 2.

4×4=16

তলত দিয়া প্ৰতিটো অংশৰ পৰা **এটিকৈ** বাছি মুঠ **চাৰিটাৰ** অনুবাদ কৰা ঃ

Part-I / প্রথম অংশ

- वेलानिलाय प्रसृता भुजङ्गाः (a) महोर्मिविस्फूर्जथुनिर्विशेषाः । सूर्य्याशुसम्पर्कसमृद्धरागै-र्व्ययत एते मणिभिः फणस्थैः॥
- (b) सैषा स्थलो यत्र विचिन्वता त्वां भ्रष्टं मया नूपुरमेकमुर्व्याम् अदृश्यत त्वच्चरणारविन्द विश्लेषदुःखादिव वद्धमौनम्॥

Part-II / দ্বিতীয় অংশ

कार्पण्यदोषोपहतस्वभावः (c)

> पच्छामि त्वां धर्मसंमूढचेताः यच्छ्रेय: स्यान्निश्चितं व्रुहि तन्मे शिष्यस्तेऽहं शाधि मां त्वां प्रपन्नभ्॥

अव्यक्तोऽयमचिन्त्योऽयमविकार्योऽयमुच्यते। (d) तस्मादेवं विदित्वैनं नानुशोचितुमर्हसि॥

34T SANS

[4]

Part-III / তৃতীয় অংশ

- (e) यथायं चलितमलयाचलशिलासञ्चयः प्रचण्डो नभस्वांस्तथा तर्कयामि आसन्नोभूतः पक्षिराज इति। तद् यावदसौ नागच्छत्येव, तावत् त्वरितमिमां वध्यशिलामारोहामि। (तथा कृत्वोपविश्य) अयमागत एवं गरुत्मान्। यावदात्मानमाच्छाद्य तिष्ठामि। (तथा करोति)
- (f) (साम्रम्) पुत्रक, कथं समाश्वसिमि? किमेकपुत्र इति कृतानुकम्पेन निवर्तितोऽसि नागराजेन? हा कृतान्तहतक। कथमिदानीं त्वया निर्घृणहृदयेनैवं विस्तीर्णे जीवलोके मम पुत्रक एव स्मृत? सर्वथा हतास्मि मन्दभागिनी। (मुर्च्छां नाटयति)

Part-IV/ চতুর্থ অংশ

- (g) षड्विंशत्यधिकोणविंशति शततमे (१९२६) वर्षे श्रीहट्टनामके स्थाने 'असम संस्कृत वोर्ड' इति एका समितिः असम सर्वकारेण निर्मिता। अस्याः समितेः अधीने बहवः पाठशालाः सन्ति यत्र संस्कृतस्य अक्ष्ययनमध्यापनं च इदानीं यावत् चलिते स्तः।
- (h) असौ मनोरञ्जन शास्त्रिमहोदयः काव्य-स्मृति-दर्शन-व्याकरणेषु महान् पण्डितः आसीत्। असमराज्ये संस्कृत-चर्चायाः अन्यतमो विद्वान आसीद विपिनचन्द्र गोस्वामी। अयमपि असमराज्ये संस्कृतिचर्चायां महतीं भूमिकां सम्पादयति स्म।
- 3. Explain with reference to the context **any one** of the following : 1+1+4=6

তলত উল্লিখিত *যিকোনো এফাঁকি* প্ৰসঙ্গ সঙ্গতি দৰ্শাই ব্যাখ্যা কৰা **ঃ**

- (a) गुरोर्यियक्षोः कपिलेन मेध्ये
   रसातलं संक्रमिते तुरङ्गे
   तदर्थमुर्वीमवदारयद्भिः
  - पूर्वैः किलायं परिवर्द्धितो नः॥

34T SANS

[5]

(b) धुभेदमात्रेण पदान्मघोन:

प्रभंशयां यो नहुपं चकार। तस्याविलाम्भः परिशुद्धिहेनो भौमो मुनेः स्थानपरिग्रहोऽयम्॥

4. (a) Account for case-ending in 'फणस्थै:' in Q.N. 2(a) and 'उर्व्याम्' in Q.N. 2(b).
 1×2=2
 প্রশ্ন সংখ্যা 2(a) ত থকা 'फणस्थै:' আরু প্রশ্ন সংখ্যা 2(b) ত থকা 'उर्व्याम्' পদ দুটার বিভক্তি নির্ণয় করা।

(b) Derive 'शाधि' in Q.N. 2(c) and 'अनुशोचितुम्' in Q.N. 2(d).

 $1 \times 2 = 2$

প্ৰশ্ন সংখ্যা 2(c)ত থকা ' যাাঘি' আৰু প্ৰশ্ন সংখ্যা 2(d)ত থকা ' अनुशोचितुम्' পদ দুটাৰ ব্যুৎপত্তি নিৰ্ণয় কৰা।

- (c) Name and expound the Samāsa of 'भुजङ्गा:' in Q.N. 2(a) and 'बद्धमौनम' in Q.N. 2(b).
   ४२=२
   ४२ সংখ্যা 2(a) ত থকা 'भुजङ्गा:' আৰু প্ৰশ্ন সংখ্যা 2(b) ত থকা 'बद्धमौनम' পদ দুটাৰ ব্যাসবাক্যসহ সমাসৰ নাম লিখা।
- Elucidate the idea contained in any one of the following : 3
   নিম্নোক্ত যিকোনো এফাঁকিৰ ভাৱ বহলাই লিখাঁ ঃ
  - (a) दुःखेष्वनुद्विग्नमनाः सुखेषु विगतस्पृहः।
     वीतरागभयक्रोधः स्थितधीर्मुनिरुच्यते॥

34T SANS

[6]

- (b) या निशा सर्वभूतानां तरयां: जार्गार्त संयमी। यस्यां जाग्रति भूतानि सा निशा पश्यतो मुने: ॥
- 6. (a) Present the concept of आत्मा as you find narrated in the Chapter II of the Śrimadbhagavadgita.
   শ্রীমদ্ভগরদগীতাৰ দ্বিতীয় অধ্যায়ত তুমি পোৱা ধৰণেৰে আত্মাৰ ধাৰণা উপস্থাপন কৰা।
  - (b) Write short note on **any one** of the following : 2×1=2 তলৰ *যিকোনো এটাৰ* ওপৰত চমু টোকা লিখা ² हृषीकेश:, गुडाकेश:, बाह्मीस्थिति:, स्थितप्रज्ञ: ।
- Present the beautiful description of the confluence of the Ganges and Yamuna as you find in the 13th Canto of the Raghuvamsam.
   4

'ৰঘুবংশম'ৰ ত্ৰয়োদৰ্শত পোৱা ধৰণেৰে গঙ্গা আৰু যমুনাৰ সঙ্গমস্থলীৰ মনোৰম বৰ্ণনা আগবঢ়োৱা।

Or / অথবা

Present a note on 'त्रेताग्नि' as you find in the prescribed text of the Raghuvamsam.

'ৰঘুবংশম'ৰ নিৰ্দিষ্ট পাঠত পোৱা অনুসৰি 'রীনান্দি'ৰ ওপৰত চমু টোকা উপস্থাপন কৰাঁ।

ম্রিটাকিম্বারি দ্রন্থमা আর্ট বির্থেমানিরেনে।
 धात्रीव जननी पश्चात्तदा शोकस्य कः क्रमः॥
 Who is the speaker here? Why did the speaker say so? Under what circumstances the speaker spoke the above line?
 1+1+2=4
 ইয়াত বক্তা কোন? বক্তাই কিয় তেনেকৈ কলে? কি পৰিস্থিতিত বক্তাই ওপৰোক্ত বাক্য ব্যক্ত

২য়াত বক্তা কোন ? বঞাহ কিয় তেলেকে কলো ? কি পাৰাস্থাতত বক্তাই ওপৰোক্ত বাক্য ব্যক্ত কৰিছিল ?

9. रसातलादुद्धृत्य भुजङ्गमान्

अनुदिनमाहारयति स्म वैनतेयः।

Who is the speaker here? To whom it is said? Give the derivation of the word वैनतेय and narrate the activities done by वैनतेय.

1+1+2=4

ইয়াত বক্তা কোন ? বক্তাই কাক এইদৰে কৈছে? বৈনতেয় শব্দৰ ব্যুৎপত্তি দিয়া আৰু বৈনতেয়ই কৰা কাৰ্য্য বৰ্ণনা কৰা।

- 10. Write the significance of the following line :
   3

   তলৰ বাক্যশাৰীৰ তাৎপৰ্য্য লিখাঁ ঃ
   3

   মুন্ত্ৰ আক্ৰম্ण स्मृतम्
   3
- Prepare a note on the contribution of Bhavadev Bhagawati and Acharya Manoranjan Shastri to Sanskrit literature. 3×2=6
   ভৱদেৱ ভাগৱতী আৰু আচাৰ্য্য মনোৰঞ্জন শাস্ত্ৰীৰ সংস্কৃত সাহিত্যলৈ আগবঢ়োৱা অৱদানৰ ওপৰত এটা টোকা প্ৰস্তুত কৰা।

34T SANS

12. Fill in the blanks :

খালী ঠাই পূৰণ কৰা ঃ

असमराज्ये संस्कृतशिक्षणस्य

प्रचलिते _____।

 13. Explain with examples any two of the following :
 2×2=4

 उलब यिकारना पूर्ण উদাহৰণৰ সৈতে द्यांश्या कबाँ :
 अधिशीङ्स्थासां कर्म, साधकतमं करणभ्, आधारोऽधिकरणम्, स्पृहेरीप्सितः भूवः प्रभवः, रुच्यर्थानां प्रीयमानः

14. Choose the correct words for any three of the following :

 $1 \times 3 = 3$

তলৰ যিকোনো তিনিটা শুদ্ধ শব্দ বাচি উলিওৱা ঃ

(a) समीरण: वृक्षान् कम्पयते/कम्पयति।

- (b) साधुः साधुना सह सङ्गच्छते/सङ्गच्छति।
- (c) पुत्रेण सह विपणीं गच्छन्ति/गच्छन्ती नारी देवदत्तस्य माता।
- (d) नमस्करोति गुरुभ्यः/गुरुन्।
- (e) हस्तपादौ/हस्तपादं प्रक्षाल्य पुस्तकं पठतु।
- (f) बालिका भ्रातृं / भ्रातरं स्नेहं करोति।

34T SANS

[9]

15. Account for case-ending any four of the following underlined words : 1*4=4

তলৰ আঁচ টনা *যিকোনো চাৰিটা* পদৰ বিভক্তি নিৰ্ণয় কৰাঁ ঃ

- (a) बालकेन चन्द्रः दृश्यते।
- (b) अल्पस्य होतोः विवादं मा कुरु।
- (c) प्रभु: भृत्यं परिक्रुध्यति।
- (d) मातुः निलीयते शिशुः।
- (e) प्राचीनभारतस्य नृपतिषु चन्द्रगुप्तः श्रेष्ठ:।
- (f) चर्मणि द्वीपिनं हन्ति।
- (g) अश्वाय घास: ।
- (h) मासमेकं नरो यानि।
- 16. Name and expound the Samasa in **any two** of the following :

 $(1+1) \times 2=4$

তলৰ **যিকোনো দুটাৰ** ব্যাসবাক্যসহ সমাসৰ নাম লিখাঁ ঃ

महाशयः, अनेकम्, त्रिभुवनम्, पञ्चाहः, दीर्घबाहुः, अहिनकुलम्

34T SANS

[10]

17. Write an essay (in simple Sanskrit) on **any one** of the following : 10

- তলৰ *যিকোনো এটাৰ* বিষয়ে সৰল সংস্কৃতত ৰচনা লিখাঁ ঃ प्राचीनकामरूपे संस्कृतचर्चा
- रामायणम् (b)
- महाकवि कालिदास: (c)
- साम्प्रतिकशिक्षायां संस्कृतभाषायाः प्रासङ्गिकता (d)
- (e) वसन्तकाल:

[11]

- X-